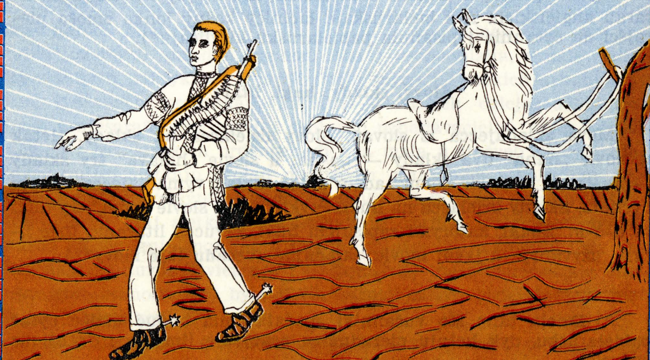
SIAŬBIT

LITOUSKI / BIEŁARUSKI 2-MIESIAČNIK

THE LITHUANIAN★WHITERUTHENIAN 2-MONTHLY

DOBRY SPOSAB NAŬČYCCA ČYTAĆ PABIEŁARUSKU

Kali pa **dź** jo huk **i**, dyk, zamiest **dź**, pišuć **dz** (ale vymaŭlajuć **dź**): **kadź**, ale — **kadzi**, **zajedź** — **zajedzi**, **viedź** — **viedzi** (Biez maje viedzi ničoha nie rabi). Šmat prykładaŭ na heta jošcieka vyšej la jinšych litaraŭ.

ČAMU Ž MNIE NIA PIEĆ?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć,
Kali ŭ majej chatańcy
Paradak idzieć?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć —
Muška na akoncu
Ŭ cymbaliki tnieć?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć —
Pavučok na ściency
Krosiency snujeć?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć —
Parsiučok pad łaŭkaj
Bulbačku skrabieć?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć —
Piatušok na śmietničku
Zierniatki dziaŭbieć?

Čamu ž mnie nia pieć,
Čamu ž nia hudzieć —
Sučačka na łyčku
Chatku ścieražeć?

Biełaruskija litary razhledžany ŭ hetym artykule ŭ nastupnym paradku: a, m, t, b, u, k, d, o, v, n, i, h, p, s, r, č, ch, z, l, ł, e, š, c, ž, ŭ, y, j, dž, g, f, ń, ć, ś, ź, dź.

Biełaruskaja łacinica z paradku (litary vialikija j małyja): A a, B b, C c, Ć ć, Č č, D d, E e, O o, G g, H h, Ch ch, I i, J j, Y y, K k, L l, Ł ł, M m, N n, ń, P p, F f, R r, S s, Ś ś, Š š, T t, U u, Ŭ ŭ, V v, Z z, Dz dz, Ź ź, Dź dź, Ž ž, Dž dž.

Napisaŭ J. St.

Vialikalitoŭskaja (Biełaruskaja) kucharka. Vydała M. Stankievičycha, u Niu Jorku 1959 h., cana 75 centaŭ. Hetkim paradkam majem pieršuju knižku biełaruskuju ŭ gastronomičnaj halinie. Ale hetym značeńnie knižki Stankievičyšynaj nie abmiežujecca. Jana maje bolšaje praktyčnaje značeńnie. Našyja spadaryni-haspadyni starajucca varyć zdarovuju, sytnuju j smačnuju ježu, bo hetkaja ježa pryčyniajecca da fizyčnaha j duchovaha zdaroŭja. Kab dobra varyć, treba viedać jak varyć; a dziela taho što nielha ŭsiaho pomnieć, treba časami zahladać da kucharskaje knižki. Dykže, zamiest zahladać da polskaj albo amerykanskaj knižki, katoryja nieprytarnavanyja da našych pryzvyčak, našych smakaŭ, majem knižku biełaruskuju. U joj pakazana, jak varyć roznyja biełaruskija stravy, miasnuju ježu, harodninu, ježu biaź miasa, sałodkuju ježu, sadovinu j napitki. Vypisa-

(Praciah na 3-iaj bačynie vokładki)

SIAŬBIT

Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The SOWER

The Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1959, listapad-śniežań Nr. 6 (11) November-December 1959

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho ekzemplaru 15 c.

Adress: Rev. F. Czerniawski, 118 Market St., Amsterdam, N. Y., U. S. A.

REDAKCYJA „SIAŬBITA" ŽADAJE SVAJIM ČYTAROM VIASIOŁYCH KALAD i ŠČAŚLIVAHA 1960-ha NOVAHA HODU!

Č czytajecca jak polskaje „cz": čytać = czytać. Š czytajecca jak polskaje „sz": šapka = szapka. Ž czytajecca jak polskaje „ż": žyta = żyta. Ŭ czytajecca jak angielskaje „w": hałoŭka, byŭ. V czytajecca jak polskaje „w": vada = wada.

U NOČNUJU CIŠ LACIĆ HOŁAS ZVYŠ...

I.

Takija piajańni, poŭnyja radaści j viasiella, raźlahajucca nočy na Pastyrcy pa ŭsich śviatyniach pa ŭsim śviecie, bo zapraŭdy „U nočnuju ciš...", tady, kali ŭsia pryroda ŭ hłybokim zimovym śnie była zanuryŭšysia, pryšoŭ na śviet Jezus Chrystus, a ŭbohija pastuchi paśpiašylisia da Jaho, kab addać češć navanarodžanamu Zbavicielu: „Pastuški prybyvajcie — Jamu ŭdziačna pryhravajcie, jak Panu našamu".

Siahodnia abchodzim uračystuju pamiatku naradžeńnia Pana Jezusa. Hetaha dnia, da katoraha irvalisia sercy patryarchaŭ, katoraha z tuhoj čakaŭ uvieś ludzki rod. Chaj ciešycca našaje serca ŭ siahodniašnim dniu! Stańma pierad tym ubohim žołabam, z katoraha Božaje Dzicianio zdajecca vyciahavaje ručki da nas i kliča: „Chadziecie da Mianie ŭsie, katoryja abciažaranyja, a Ja vam dam chaładok".

Ady ciešycca j dziakavać treba za ŭsio, što nam dobraha ździejaŭ Jezus Chrystus. A jakija dabradziejańni zrabiŭ nam Zbaviciel? Ab hetym padumajem u hetaj navuccy.

1. Naradžeńniam Svajim daŭ Zbaviciel dovad Svaje vialikaje da nas miłaści — 1-je dabradziejańnie.

2. Naradžeńniam Svajim padvyššyŭ nas Zbaviciel i padniaŭ hodnaść ludzkuju — 2-je dabradziejańnie.

Svajim naradžeńniam daŭ nam Zbaviciel dovad Svaje biaźmiernaje da nas miłaści. Kab hetu miłaść Zbaviciela da nas lapiej zrazumieć, prypomnim sabie, jak smutna vyhladała na śviecie pierad Jaho naradžeńniam.

Uvabrazim sabie čałavieka, katory apynuŭsia niejdzie ŭ puščy, u našym lesie, a voś prychodzie ciomnaja noč, i nia viedaje padarožny, kudy paviarnucca, bo nijakaje darohi nia vidać. U hetaj časinie čuje klič: „Siudy da mianie — tut daroha!” Jakoje-ž dabradziejańnie było-b tamu błudziačamu padarožnamu! U padobnym pałažeńniu byŭ uvieś ludzki rod pierad prychodam na śviet Zbaviciela. Aprača Izraelskaha narodu, usie narody błudzili ŭ ciamnocie — nia znali praŭdzivaha Boha — niaviedali, našto žyvuć na ziamli, nia viedali, što jich čakaje pa śmierci. Nia znali praŭdzivaha Boha i dziela taho ścili jak Boha raśliny, žyviołu, kamieńnie i malilisia da sonca, miesiaca j zorkaŭ. Nia viedali, našto žyvuć na śviecie, dzielataho addavalisia raspuście. Dumali, što navat najhoršaj raspustaju addajuć bažkom miłuju čeść. Nia mieli paniaćcia ab hodnaści dziavočaha žyćcia. Voś jak mocna była ŭpaŭšy ludzkaja duša, abraz Božy! Pahanie nia mieli nijakaha paniaćcia ab śviataści suženstva. Strašnaja była dola žančyny ŭ henym časie. Była jana snadziaj u rukach časta lutaha muža. Moh jaje vyhnać kažnaje časiny z domu, moh jaje pryznačyć na ciažkija raboty, moh jaje pradać, zamianić na jinšuju. Taksama ŭ Izraełcaŭ muž moh dać svajoj žoncy razvodny list i z druhoj ažanicca. Što da narodžanych dziaciej, to baćka byŭ nieabmiežanym panam jich žyćcia j śmierci. Kali jamu dzicio nie padabałasia, moh jaho zamaryć hoładam, pradać albo zabić.

Dziela taho niama dziva, što ludzki rod, nia majučy vychadu z tato stanu, tužyŭ, čakajučy Zbaviciela, katory moh-by padniać z takoha prykraha stanu i pakazać darohu da praŭdzivaha Boha j ščaścia. Tuju tuhu ludzkoha rodu za Zbavicielam vykazaŭ prarok Izajaš, kali, hledziačy ŭ nieba, kazaŭ: „Spuściecie niabiosy rasu ž vierchu, a bołaki chaj spuściać iz daždžom spraviadlivaha”.

Siarod takoha ciažkoha stanu ŭsiaje ludzkaści pryšoŭ na śviet Zbaviciel, kab ratavać narod, bo načaj byli-b usie zahinuli na vieki. Pryšoŭ da nas jak dzicianio, lažaŭ u žołabie i płakaŭ, jak jinšyja dzie-

ci. Ludzi časta płačuć dziela svajho bolu — Zbaviciel płakaŭ ź litaści nad našaj niaščasnaj dolaj. Ludzi płačuć nad sobskimi hrachami — Zbaviciel płakaŭ nad hrachami ŭsiaho ludzkoha rodu.

Bol pranikaje serca kažnaha praŭdzivaha chryścianina, kali prypomnie płačučaha Zbaviciela.

Adhetul paznaj, jakoje vialikaje musiła być zło, u jakoje łučyŭ ludzki rod, što tolki Zbaviciel, Jahonyja muki j śmierć patrapili zachavać ad viečnaj kary. Ci nie vialikaja miłaść, jakuju Zbaviciel vykazaŭ?

Taja miłaść Zbaviciela da nas jašče balej nam akažacca, kali prypomnim, u jakoj biadzie j panižeńniu pryšoŭ na śviet. „Jak uboha narodžany, płača ŭ stajni pałožany. Ady Jaho siahodnia paciašajma!"

Niama dziciaci takoha biednaha, katoraje-b u časinu prychodu na śviet nia mieła ciopłaj chatki, łožka j paścieli, a Dziciatka Jezus, katoramu ŭvieś śviet na pasłuhach, ciarpieŭ choład u časinu naradžeńnia. Nie miakkoje pasłańnie ani kaštoŭnyja ŭbory Jaho atulajuć, nie, ŭbohija tolki połački. A ludzkija sercy, katoryja tak žadajuć usialakich vyhadaŭ svajmu ciełu, jak-ža nia stydajucca, kali ŭ duchu hlanuć na Zbaviciela ŭ žołabie lažačaha. I dziela čaho — moh-by nie adzin papytacca — prychodzie na śviet Zbaviciel jak słaboje dzicianio? Čamu nie jak vyrosły čałaviek? Jak dzicianio prychodzie na śviet, kab nas svajoj niavinnaściaj dziciačaj pryciahnuć da siabie. Viedama, što da vialikich, vysokich panoŭ kažny čałaviek ź niejkim stracham, niaśmiełaściaj padchodzie — nakš da prostaha, niavinnaha dziciaci. Jaho prynadnaść, praścinia ducha j niavinnaść serca dziŭny čar na kažnaha z nas robiać. Dziela taho-ž i anioły, kali prynieśli pastuškom navinu ab naradžeńniu Zbaviciela, tak da jich adazvalisia: „Znojdziecie dziciatka spavitaje ŭ połački". A što na heta pastuški? Ustajuć i jduć, kab abačyć dzicio i Jamu addać pakłon. Kali-b pačuli, što Zbaviciel naradziŭsia jak vialikaha vaładara syn, što jamu pryhatavany pasad i jaho dastojnyja abštupajuć, nie pajšli-b pakłanicca nova-narodžanamu.

Niavymoŭnuju miłaść i ŭdziačnaść Zbavicielu mieŭ śv. Haronim. Za haspodu jon vybraŭ piačoru blizka žołaba Zbavicielevaha i ŭ tej piačory pražyŭ 38 hod. Tam časta ŭ duchu pravodziŭ miłuju razmovu ź Dziciatkam Jezus. „Jak tolki hlanu na miesca — kazaŭ śviaty — dzie moj Zbaviciel naradziŭsia, tolki razoŭ maju ź Jim sałodkuju razmovu". „Ach Panie Jezu! havaryŭ da Jaho, jak-ža Tabie adpłaču?

I zdarałasia mnie časta, jak-by dziciatka Jezus adkazavała: „Ja žadaju tolki taho, kab Mnie byŭ udziačny i vierna Mnie słužyŭ”.

II.

Naradžeńniam Svajim Pan Jezus nas vyvyššyŭ. „Miłaść Tvaja ŭčyniła, kab čałavieka vyvyššyła pad niabiosy empirskija”.

Syn Božy staŭsia čałaviekam, kab ludzi stalisia Synami Božymi. Mukami j Svajej śmierciaj vysłužyŭ nam Pan Jezus łasku ŭśviačajučuju, katoraja ačyščaje z hrechu i hetym robić nas dziaćmi, pryjacielami Boha. Ci nie vialikaja hodnaść, vyvyššeńnie čałavieka? Ci moža čałaviek vydumać bolšuju j sałodšuju miłaść? Ludzi vielmi dbajuć ab ludzkuju pryjaźń — tak ab joj rupiacca. A adnak-ža ludzkaja pryjaźń časta raščarovuje. Pryjaźń ludzkaja nie zaŭsiody ščyraja j sardečnaja; bo što jość u balšyni padstavaj ludzkoj pryjaźni? Ludzi pryjaźniacca dziela karyści, dziela niejkaj mety, z katoraj chavajucca, i tady takaja pryjaźń niaščyraja, časta byvaje sałodžana tysiačami sałodkich słoŭcaŭ i zakrašanaja ŭsiakimi pachvałami. Nia mieniej chvalšyvaja pryjaźń, apiertaja tolki na žadzie. Takaja pryjaźń chistaje najpierš cnotu j pabožnaść, viadzie da čućciavych kunieżnaściaŭ i ŭ kancu da raspusty. Peŭnie jość i vyniatki, bo majem i pryjacielaŭ ščyrych, adkrytych, katorych mianuje śv. Piśmo: „Ščaślivy, chto znajšoŭ viernaha pryjaciela”. Ale takich pryjaźniaŭ mała na śviecie. Adnaho tolki majem pryjaciela, katory nas miłaściaj ustavičnaj, ščyraj i niaźmiennaj daruje. Tym pryjacielam — Pan Jezus. Kab nam dać dovad, što serca Jahonaje zdolnaje było lubić ludzkuju pryjaźń, zapłakaŭ Zbaviciel nad śmierciaj svajho pryjaciela Łazara. Pan Jezus viedaŭ, što jaho ŭskresie z umierłych, adnak, staŭšy nad jaho hrobam i vidziačy ślozy siostraŭ i jich pryjacielaŭ, „razžaliŭsia j zapłakaŭ”. Uražeńnie hetaha płaču było takoje vialikaje, što ŭsie byłyja tam pačali šaptacca miž saboj, kažučy: „Voś jak jaho lubiŭ”. Takoj pryjaźniaj palubiŭ Pan Jezus nia tolki Łazara, ale j ciabie.

Jak-ža tamu-ž Jezusu adudziačyšsia za Jahonuju da nas miłaść i pryjaźń? Prykładam chaj budzie śv. Paŭla. Voś hetaja śviataja časta padarožžavała, chadziła da Betlejemskaha žołabu, daviedavałasia časta da hrobu Zbavicielevaha ŭ Jeruzalimie. Kali ŭstupała na toje miesca śviatoje, najpierš całavała toj kamień, katory lažaŭ la adtuliny, potym uchodziła ŭ śviatuju piačoru i poŭnaja miłaści całavała toje miesca, ŭ katorym było pałožana cieła Zbaviciela. Kali prystupała da śv. Komuniji, dumała ab hrobie Zbaviciela i hetak moviła:

„O, Panie! Tvoj hrob taki pryhožy, vykavany ŭ novaj skale i nichto ŭ jim jašče nie lažaŭ! Ach ja žadaju ciapier da Tvajho stała prystupić i žadaju svajo serca Tvajim hrobam zrabić, ale hrob majho serca vielmi zbrudžany. Užo šmat razoŭ u jaho ŭłažyła hrachoŭ i dazvoliła žyć hrešnaj žadzie! O moj Jezu, prydzi j ačyści majo hrešnaje serca, kab jano stałasia hodnaje być hrobam i hodnaje być miescam supačynku Tvajho najśviatšaha cieła". Hetak havaryła śv. Paŭla, i ni raz šmat vylivała ślozaŭ. Što praŭda nia možaš zrabić padarožža da hrobu Pana Jezusa, ale-ž Boh nie vymahaje hetaha ad ciabie. Maješ u sabie taki śviaty hrob: tvajo sobskaje serca jość jim, da katoraha tak časta pryjmaješ Zbaviciela ŭ śviatoj Komuniji. U hety hrob svajho serca zahladaj i daśladuj, ci jano čystaje j volnaje ad plamy hrachovaj. A kali začyniš u hrobie svajho serca Zbaviciela, pryniataha ŭ śviatoj Komuniji, tady raskašujsia Jim, jak niekali śviataja Paŭla pry Jahonym hrobie. **Ks. F. Č.**

„AD PETRI CATHEDRAM"

U lipni sioleta źjaviłasia ŭ druku pieršaja encyklika Papieža. Žmiest jaje: 1) Ustup „Ustavičnaja maładość Ekkleziji"; 2) „Usie abaviazany pryjmać navuku Evangieliji; bo kali jaje adkidajuć, tady ŭzrušajuć asnovy praŭdy, praŭnaści j cyvilizacyji"; 3) Ab patrebie adzinostva j suładnaści pamiž narodami dy naahuł u ludzkoj hramadzkaści; 4) Ab adzinośćvie Ekkleziji; 5) Jaho śviataść zaklikaje da malitvy za adzinostva i rost Božaha Haspadarstva na ziamli. — Malitva hetkaja: „Śviaty Vojča, uścieražy ŭ jimia Svajo tych, što mnie daŭ, kab byli adno, jak my . . . Uśviaci jich u praŭdzie: praŭda heta Tvajo słova . . . I nia tolki za hetych malusia, ale j za tych, što, dziakujučy jichniamu słovu, uvierać u mianie . . . chaj daskanalacca adzinostvam". Papiež Jan XXIII.

AB ZADZINOČAŃNIU EKKLEZIJAŬ

U Venecyji maje adbycca konferencyja ekklezijalnych pradstaŭnikoŭ katalickich i pravasłaŭnych. Na konferencyju ad pravasłaŭnych majuć pryjechać: prof. dr. Amilkar Alivizatos iz Aten, O. Floraŭski z Paryžu, prof. Chryzostom Konstantynidas, kolki ad aŭtokiefalnych pravasłaŭnych Ekklezijaŭ Hrecyji, Armenii, Persii, Iraku, Libanu, ad Jakobitaŭ, Nestoranaŭ i Koptaŭ iz Egiptu j Albanii.

J. Em. Kardynał Tysseran zaznačyŭ, što Rym nia choča j nia dumaje prahłynuć Pravasłaŭnaj Ekkleziji, ale zadzinočycca, a braty z Uschodu buduć mahčy ŭ poŭnaj miery zachavać usie pravy j pryvi-

leji, a taksama toje, što nia jość suproci dogmataŭ Katalickaj Ekkleziji.

Atanagoras 1, arcybiskup pravasłaŭny Konstantynopolu i patryarcha ekumeničny Ekkleziji hreckaj, skazaŭ: „Aznajmleńnie sklikańnia ekumeničnaha Suboru z inicyjatyvy Papieža Jana XXIII jość čudosnaja j vialikaja ideja. Vitajuć jaje ŭ śviecie pravasłaŭnym. Vynikam takoha Suboru moža być niaźmiernaje dabro ludzkaści; ad pieršaje časiny pryjmajem hetuju inicyjatyvu jak najprychilniej”. Pry hetym dadaŭ, što nia bačyć vialikich ciažkaściaŭ da zadzinočańnia Ekklezijaŭ. „Majem taho-ž samaha Pana Jezusa, tuju samuju Evangieliju, tych samych mučańnikaŭ. Majem tuju-ž samuju Matku Božuju, Najśviatšuju Dziavicu Maryju. Pierad Ekklezijaj Katalickaj i pierad Ekklezijaj Pravasłaŭnaj taja samaja problema zmahańnia z religijnaj abyjakavaściaj, z matarjalizmam i atejizmam. Kryžavyja darohi tyja samyja, jak i taja samaja viera”.

Kali korespondent hazety papytaŭ, ci padzieł nia staŭsia z pryčynaŭ palityčnych? Jon adkazaŭ: „Ale. Byli heta pryčyny historyčnyja, siahodnia niajisnujučyja. Ja iz svajho boku, kab dać dovad i znak dobraj voli, zahadaŭ prymasu pravasłaŭnamu abiedźvich Amerykaŭ, arcybiskupu Jakobisu, zrabić vizytu Papiežu i pieradać majo pryvitańnie”. U dalšym praciahu Patryarch Atanagoras ćvierdziŭ jašče raz, što nia bačyć roźnicaŭ miž vieraj i vyznańniam Rymska-Katalickim i Pravasłaŭnym. „Niekataryja idyjotyčnyja dogmaty” — skazaŭ dasłoŭna — z vyniatkam tych, jakija ŭ vapošnim časie byli ahałošany Papiežam. Ale i ŭ hetych miežach, kali chodzie ab zadzinočańnie, možna budzie parazumiecca. Pry hetym zaznačyŭ, što Biaźvinnaje Začaćcie i Ŭniebaŭziaćcie Matki Božaj u pravasłaŭnych jisnujuć jak praŭdy ŭjaŭlenyja, tolki nia majuć dogmatyčnaha charaktaru, kaniečnaha da zbaŭleńnia dušy”.

I jašče paŭtaraŭ: „Nie razumna zastavacca pry padziele, kali ŭsie razam majem abaviazak baranić toj samy kryž, tych samych praviłaŭ, tych samych symbolaŭ”.

Suproci staviacca mnichi Athosu (Afonu) i z za zialeznaj zasłony ŭ Rasiji, Baŭharyji, Rumyniji j Juhasłaviji.

U Ameryccy pravasłaŭnyja ŭ balšyni zhadžajucca z pahladam Atanagorasa. Tolki niekataryja žadali-b, kab i protestantaŭ na Subor paprasili. Rym bačyć, što miž pravasłaŭnymi j katalikami bolej supolnaha, jak roznaha, a protestanty mała čaho supolnaha majuć jak iz katalikami, tak i z pravasłaŭnymi, za šmat supiarečnaściaŭ.

Dyk ci adbudziecca Suśvietny Subor? Taki Subor adbudziecca. Kali niekataryja i nie zachočuć uziać udziełu, to i biaź jich abyjdziecca. I pa pieršych siamioch supolnych suborach u katalickaj Ekkleziji suśvietnyja subory adbyvalisia.

F. Čuchnaŭski

PAKIDAJUĆ NAS...

Pamier Dr. Al. Vorsa. 2 listapada pamier u Niu Jorku Dr. Alaksandra Vorsa. Pamier nieŭspadzieŭki, majučy 63 hady. Pachavany na biełaruskim mohilniku la Niu Brunśviku ŭ Stejcie Niu Džersi. Paścivaje j pracaŭlivaje žyćcio svaje Niaboščyk pravioŭ jak ščyry biełaruski pracavień i patryjot. Byŭ vučycielam Biełaruskaje Gimnaziji, dyrektaram Biełaruskaje Gimnaziji i škołnym spektaram biełaruskim Navahradzkaha pavietu. Usie znajučyja Jaho Biełarusy iz ščyrym žalam iź Jim rastalisia.

P a c h o v i n y. Sioleta 18 kajstryčnika pamierła ŭ vieku 85 hod śviatoj pamiaci Paŭlina A d a m o v i č y c h a (dziavockaje proźvišča Ivaškievičanka). Pachoviny adbylisia 21 kajstryčnika. Religijnyja pasłuhi adpraŭlaŭ śviatar F. Čarniaŭski ŭ łacinskim abradzie z mahčymymi dadatkami ŭ biełaruskaj movie. Adpraŭlaŭ u polskim kaściele śviatoha Stanisłava ŭ Niu Jorku ŭ vasyście dvuch polskich ksiandzoŭ.

Podle zvyčaju amerykanskaha, u kaściele byli razdavanyja abrazki z nastupnoj malitvaj: „Usiemahutny Boža, maj źlitavańnie nad dušoju, što zyšła z hetaha śvietu ŭ nadzieji na žyćcio viečnaje.

Viečny supakoj daj joj, Boža, a śviatło niasupynnaje niachaj joj śviecić navieki. Amen".

Hetta Redakcyja „Siaŭbita" pieradaje spahadu Mužu pamierłaj dy Synu — Spadarom Adamovičam.

V I A L I K A J A L I T V A

Za ŭvieś čas byćcia zadzinočanaha haspadarstva biełaruskaha, zvanaha Vialikim Kniastvam Litoŭskim, Biełaruś zvałasia Litvoju, Biełarusy — Litvoj, Lićvinami, adzin Biełarus — Lićvinom. Prymietnik da hetych nazovaŭ byŭ „litoŭski". Blizu vyłučna hetak zvałasia našaja baćkaŭščyna j naš narod da 60-ych hod dzieviatnancataha stahodździa*). Kali, adyli, u kancy aśminancataha stahodździa, Ra-

---

*) Šyrej praz heta jošć u čas. „Vieda" 1951 h., bač. 47.

sija zabrała Biełaruś, tady Rasijcy pačali nakidać našamu narodu nazoŭ „Biełarusy", kraju — „Biełaruś", kab hetak, pieršaje, nazovam zbližyć nas da Rasijcaŭ, a, druhoje, zrabić razryŭ u śviedamju našaha narodu jaho nacyjanalnaj tradycyji. Nazoŭ ža „Litva", „Lićvin" Rasijcy pačali tarnavać da čysta bałckaj čaści Vialikaha Kniastva Litoŭskaha, da narodu, katory pierad tym zvaŭ siabie Žmudziaj, svoj adradženski ruch „žmudzkim", svaju litaraturu „žmudzkaj" i h. d. Pa jakimś časie j Žmudziny pad upłyvam Rasijcaŭ pačali zvać siabie Litvoju, Lićvinami (pabałcku Lietuva, Lietuviai).

Ciapier u nas jośč žadańnie adnavić nazoŭ „Litva" i h. d., jak nacyjanalny nazoŭ našaha narodu. Ale hetamu pieraškadžaje toje, što hetym nazovam ciapier zavieć siabie narod žmudzki, i ŭ śviecie znajuć jaho pad hetym nazovam, bo, pamiž dźviuch śvietnych vojnaŭ, jon pad nazovam „Litva" mieŭ svajo haspadarstva; nas ža pad hetym nazovam znajuć tolki naŭčonyja humanistyja. Dyk my nia zmožam pašyryć u śviecie nazoŭ „Litva" jak nazoŭ našaha narodu.

Jaki z hetaha vychad, jaki vychad, kab zastaŭsia nam nazoŭ „Litva" i h. d. i adnačasna, kab nie miašali nas iz Žmudzinami, kab nia prymali nas za jich? Vychad adzin — zvać siabie Vialikaj Litvoju, Vialikalićvinami. Kali Žmujdziny, nia budučy Lićvinami, nazvali siabie Lićvinami, dyk my, Lićviny, i pahatovie možam nazvacca Vialikalićvinami. Raŭnujučy da tych (značycca Žmudzinoŭ), što zavuć siabie ciapier Litvoju, my budziem zapraŭdy Vialikaja Litva, bo našaja baćkaŭščyna kolki razoŭ bolšaja za ziamlu jichnuju. Viedama, i kažnamu budzie zrazumieła, što Vialikaja Litva jo Litva, vialikalitoŭski jo litoŭski. Z druhoha boku, kali budzie Vialikaja Litva i Litva, dyk iznoŭ budzie jasna, što pamiž hetymi dźviuma Litvami jośč niejkaja rožnica, a jakaja — niachaj daviedujucca.

Raźviazaŭšy hetak spravu, my nia budziem chodacca za nazoŭ z našymi miłymi susiedźmi, našaha nazovu nia buduć miašać iz nazovam jichnym, i jon budzie mieć dobruju mahčymaść dziela svajho pašyreńnia.

Nazovam „Vialikaja Litva" my budziem demonstravać — svajim i čužym — svaju historyčnuju tradycyju. **Vialikalićvin**

NOVAJE PRAVA NA PRYJEZD DA ZADZINOČANYCH HASPADARSTVAŬ AMERYKI

Sioleta Kongresmen Volters (Walters) padaŭ u Kongresie rad papravak, što da pryjezdu svajakoŭ da Zadzinočanych Haspadarstvaŭ. Prajekt pryniaty i ŭžo možna jim karystać. — Voś tyja papraŭki:

1) Muž, žonka j dzieci (da 21 hodu) hramadzian amerykanskich mohuć pryjaždžać vonkach normalnaj kvoty.

2) Syny j dački zvyš 21-ha hodu hramadzian amerykanskich — karystajuć z 2-ha piaršynstva (novaja ŭstava).

3) Svajaki hramadzian amerykanskich karystajuć z 2-ha piaršynstva.

4) Muž abo žonka j dzieci žycharaŭ amerykanskich (nie hramadzian) karystajuć z 3-ha piaršynstva.

5) Braty j siostry iz žonkami albo mužami j dziaćmi karystajuć z 4-ha piaršynstva (novaja pastanova).

6) Žanatyja syny i zamužnija dački karystajuć z 4-ha piaršynstva (novaja pastanova).

7) Kongres taksama pryznaŭ niekatary lik vizaŭ vonkach (paza) normalnaj kvoty asobam, katoryja abniatyja 2, 3, 4 piaršynstvom (priority), kali jany zarejestravanyja na emigracyju pierad 31. XII. 1953 i jich prośby zarejestravanyja na emigracyju i zaćvierdžanyja Imigracyjnym uradam (Immigration Service) pierad 1. I. 1959 hodam.

KRYTYKA I NAŠ ADKAZ NA JAJE

Kolki asobaŭ z pamiž biełaruska-katalickaj emigracyji ŭ Zadzinočanych Haspadarstvach i Kanadzie vykazalisia krytyčna što da „Siaŭbita". Tady redaktar našaha časapisu źviarnuŭsia da jich iz prośbaju pakazać zahany „Siaŭbita" i padać čym, podle jich, henyja zahany mieli-b być zamienienyja.

Na hetaje źviarnieńnie adkazaŭ adzin sp. J. Pituška z Toronta. U svajim liście da redakcyji sp. Pituška najpierš paŭtaraje vykazanuju, uviasnu 1958 h., V. Panucevičam krytyku malunku na vokładcy „Siaŭbita", vystupaje suproci adznačeńnia, što heta časapis „Litoŭska-Biełaruski", hanie movu „Siaŭbita", pišučy dasłoŭna: „naprykład chto čuŭ, kab niedzia na Biełarusi havaryłasia tak: „podla" zamiest pavodle, „skakuny i skakuchi" zamiest tancory i tancorki, „hrudok" zamiest hurtok, „umier" zamiest pamior (chiba jaki rusaciap), „piajula" zamiest śpiavačka i tamu padobnaja masa roznych dzivasłoŭ". Pryznaječ, adyli, sp. Pituška, što movu „Siaŭbita" Biełarusy razumiejuć!

Naapošku, sp. Pituška nie pryznaječ našamu časapisu prava zvacca katalicka-**hramadzkim**, bo choć „Praŭda, kaža jon, katalickaści tam chapaje ... ale z hramadzkaściaj nia ŭsio ŭ paradku". I, jak prykład, pryvodzie, što ŭ N-ru 10 „Siaŭbit" „apisaŭ hučna ab pikniku u South Rivery", ale što ŭ tym samym časie „Biełaruska Amerykanski Kan-

hresovy Kamitet ładziŭ sustreču biełarusoŭ Ameryki i Kanady, „Siaŭbit” ani zaiknuŭsia. Vidać heta sprava dla „Siaŭbita” — čužaja. Dyk jak-ža jon moža nazyvacca ahulna hramadzkim? Jak jon moža raźličać na padtrymku maralnuju j matarjalnuju ad biełaruskaha hramadztva?” Što da źmiestu „Siaŭbita”, to sp. Pituška piša: „Zmiest jość nia drenny”.

Adkazujem na krytyku sp. Pituški. — Pieršaje. Malunak na vokładcy šmat kamu padabajecca. A kamu jon nie padabajecca, chaj toj nakaža nam i budzie adzieržavać „Siaŭbit” biaz vokładki, bo časapisy byvajuć i biaz vokładki. — Druhoje. Našy praŭdzivyja nacyjanalnyja nazovy „Kryvič” i „Litva”, ź jich „Lićvin”, „Litva”, „Lićviny” najdaŭžej užyvany j najśviežšy. „Biełarus” — hety nazoŭ nam nakinieny Rasijcami. U rasijskaj historyji nam ubivali ŭ hałavy, što „russkij narod” składajecca ź „vielikorusov”, „małorusov” i „biełorusov”. Nas iz takim nazovam zaŭsiody majuć zahranicaj za biełych Rasijcaŭ. Ukrajincy razumniejšyja byli za našych adradžencaŭ, i svaju „Małorossiju” adkinuli. Redaktar „Siaŭbita” jość i budzie za tym, kab hety nazoŭ „Biełarus” adkinuć. Jon viedaje, što ciapier u poŭnaj miery hetaha zrabić niemahčyma, ale častkava pašyrać mahčyma. Kali ludzi — svaje j čužyja — buduć viedać, što naš nazoŭ „Litva”, i na't častkava buduć užyvać hety nazoŭ, to ad hetaha moža być tolki karyść. Zaznačym jašče, što, pačynajučy z N-ra 8, pad nazovam „Siaŭbita” stajić „Litoŭski (Biełaruski)”, a z hetaha kažny zrazumieje, što „Litoŭski” tut znača toje, što „Biełaruski”.

Pra movu šyrej adkaža mavavied. Tut ža adno zaznačym kryšku. Chto znaje movu svajho siała, heta nia znača, što jon znaje ŭsiu movu biełaruskuju. Jak u kažnaj halinie žyćcia, dziejnaści, navuki, taksama i ŭ movie treba ličycca z tymi, što znajuć movu lapiej — z mavaviedami. Dykže dziela taho, što ŭ nas iź biełaruskaj mavaviedaju nia ličacca, kažny časapis vydajecca svajej movaju. Sp. Pituška taksama napisaŭ nam list svajej movaju. U movie jahonaha listu jość barbaryzmy: vyskazańni, adnosna časapisu, kožny (moža być i vuzkim provincyjalizmam), lentami, ziarno, ujemna (polonizm), źnieachvočańnie (z pol. zniechęcenie), redaktaram i hałoŭnym žurnalistam źjaŭlajecca (nikomu nie źjaŭlajecca — **Red.**) ks. F. Čarniaŭski, nie zaiknuŭsia i jinš. Zamiest: vykazańni, što da časapisu, kažny, istužkami, ziarnio, adjemna, biezachvoćcie, . . . hałoŭnym žurnalistym jość, nie zahiknuŭsia . . . Abmyłki ŭ pravapisie listu: razčaravaŭsia, uleści, ab pikniku u South Rivery, hodnaje uvahi, A što u tuju, bieła-

ruskaja ustanova i jinš. Zamiest: raščaravaŭsia, uleźci, ab pikniku ŭ Soŭt Ryveru, A što ŭ tuju, biełaruskaja ŭstanova.

A kali-b u movie j byli zahany, dyk ci treba dziela jich bajkatavać časapis, da čaho zvodzie svaje ŭpiki sp. Pituška. Jak sam jon pryznaŭ, źmiest „Siaŭbita” dobry, a zahany, u tym liku i ŭ movie, možna papravić; sp. Pituška, adyli, nas — i dumaju nikoha — nie pierakanaŭ, što mova „Siaŭbita” błahaja.

Piknik. Piknik mienavany ŭ nas u N-ru 10 „Siaŭbita” ŭ zaciemcy pra vośmy „Źjezd Zadzinočańnia Biełaruskaj Moładzi ŭ Ameryccy”. Zaciemka zajmaje paŭ bačyny, a ŭ joj adno hetulki skazana pra piknik: „Źjezd pačaŭsia piknikam, katory daŭ mahčymaść śmat jakim pryjaždžomym supačyć z darohi”. Dyk niapraŭda, sp. Pituška, što „Siaŭbit” „apisaŭ hučna ab pikniku u South Rivery”.

A pra mienavanuju sp. Pituškam Sustreču ŭ Soŭt Ryveru nia było nadrukavana dziela taho, što „Siaŭbit” svajich korespondentaŭ nia maje, padaječ toje, što jamu pryšluć. Kali katoryja nia prysyłajuć, to značycca nia chočuć, kab było nadrukavana ŭ „Siaŭbicie”.

Z usiaho razhledžanaha vidać, što sp. Pituška niespraviadliva stavicca da „Siaŭbita”.

Ks. Fr. Čarniaŭski

ŹJAŚNIEŃNIE ŠTO DA KOLKICH SŁOVAŬ, UŽYVANYCH, MIŽ JINŠAHA, U „SIAŬBICIE”

(U źviazku ź listam sp. J. Pituški — hl. art. „Krytyka i naš adkaz na jaje”)

Adnyja ludzi — Biełarusy j niebiełarusy — užyvajuć zvyčajna kolki sot słovaŭ u svajej rodnaj movie, druhija — zvyčajna litaratary — užyvajuć kolki tysiačaŭ, mavaviedy znajuć kolkinancać i kolkidziasiat tysiačaŭ; prymiež taho ŭ movie jo sotni tysiačaŭ słovaŭ. Z hetaha vynikaje toje, što kali chto kaža, što jon nia čuŭ albo nia znaje taho albo jinšaha słova, dyk heta znača tolki toje, što **jon** jaho nia znaje, ale nia znača, što takoha słova niama ŭ movie. A druhoje, što ź mienavanaha vynikaje, dyk heta toje, što kali chočaš zamieć słova ŭ spravie movy, dyk šyrej paznaj jaje, daśladuj šyraka i ŭsiebakova kažnaje słova j kažnuju chormu, praz katoryja chočaš štokolečy skazać, asabliva, kali ź jimi nie zhadžaješsia. Viedama, kažny maje prava padać da ahulnaha viedama, što jon asabista viedaje praz toje abo jinšaje z movy; maje taksama prava daviedavacca, pytacca, čamu ŭžyvajecca toje, a nia jinšaje. Ale nia maje prava, apirajučysia na svajo nadta małoje viedańnie, vymahać, dychtavać jin-

šym, bolej znajučym, jakoj maje być jichnaja mova; i pahatovie nia majuć stavić takoha vymahańnia tym, što „źjeli zuby” na vyvučeńniu movy. A ŭ movach, jak naša, českaja, ukrajinskaja, latuviskaja i jinšyja, katoryja padpali ŭ tej albo jinšaj miery pad čužy ŭpłyŭ, dyk u jich biez specyjalistaha, mavavieda nie abyjdzieśsia, bo ŭ jich mała viedać što dzie ŭžyvajecca, ale j treba ŭzumieć adroźnić svajo ad nanosnaha čužoha. Dziela taho chto ŭ nas choča pastanaŭlać u spravie biełaruskaje movy, toj kaniečnie musić prastudyjavać jaje na ŭniversytecie. U Zadzinočanych Haspadarstvach i Kanadzie, prykładam, jo dzie studyjavać i jašče bolej jość blizu ŭ kažnaha matarjalnaje mahčymaści na studyji ŭ universytecie.

Pierachodžu ciapierka da razhladu kolkich słovach, katoryja tak bieź miłaserdzia zhańbavaŭ sp. Pituška. Žaleju, što jon abmiežyŭsia adno kolkimi. Kali, adyli, mienavaŭ adno jich, dyk viedama, jich uvažaje za najhoršyja.

Hrudok jo pamianšalnaj chormaju da **hrud**; dzie ŭžyvajecca adno z hetych słovaŭ, tam zvyčajna ŭžyvajuć i druhoje. Pa ŭsiej Biełarusi hrudam i, čaściej, hrudkom zavuć nievialičkaje ŭzvyšša la raki, ručaja, voziera, bałota, a taksama takoje ž uzvyšša siarod bałota. Ale, pačynajučy iź siaredniaha dyjalektu movy biełaruskaje, dykže z taho dyjalektu, što loh u vasnovu biełaruskaje movy litaraturnaje, i dalej u centru i na ŭsim paŭnočnym uschodzie Biełarusi, hrudam i hrudkom zavuć kuču, hrupu, u tym liku hrupu ludzioŭ. Prykładam: Na stale lažaŭ hrudok knihaŭ. ZSD 362. Dziadula, my (dziervy) ŭ hrudździo (chorma zbornaja ad „hrud” — J. S.) składziem. Ržeŭski pav. (Afanasjev, I, 1897, 182). Puščaŭ jon dziesiać sakałoŭ na lebiadziny hrud. Harecki — Pierakład Słova ab pałku Ihoravym. Halicy hrudam biahuć da vialikaha Donu. Tam ža. Stajaŭ hrud ludzioŭ. Dz. My siadzieli ŭsie hrudam na łožku. ZSD. 9.

Hurt i pamianšalnaja ad jaho chorma **hurtok** užyvajucca ŭ movie biełaruskaj tolki ŭ dačynieńniu da mnostva tavaru, i to nie zaŭsiody, i da statku, svojskaje žyvioły. U biełaruska-rasijskim słoŭniku Bajkova-Niekraševiča (vydany ŭ Miensku 1926 h.) dobra pierakładziena: Hurt — hurt, stado, opt. U dvaccatych hadoch była vydana ŭ Vilni kamedyja „Hurtok” J. Pačopki, pachodziačaha ź Dzisienščyny. U joj pakazana, što, kali Hramada pačała zakładać svaje miascovyja arhanizacyji, zavučy jich paŭkrajinsku „hurtkami”, dyk ludzi pytalisia, jaki tam dziŭny čužnik pryšoŭ, bo nia viedali, što „hurtok” značyć „hrudok”.

Piajulla (sp. Pituška niapravilna napisaŭ „piajula"). Hetaje słova treba razam razhladać iź dziejasłovami „pieć", „piajać", bo ŭ jich toj samy kareń i niama pryrostku (prystaŭki). Spačatna byŭ dziejasłoŭ „pieć — piaju", a paślej podle „piaju" paŭstała chorma nieaznačańnika „piajać", ale ŭ časie ciapierašnim zastałosia „piaju"; ciapier jo dźvie chormy nieaznačańnika — „pieć" i „piajać".

U Al kitabie (kniha biełaruskich musulman, napisana ŭ 16 stahodździu narodnaj movaju biełaruskaj, ale arabskim piśmom) šmat razoŭ strełasia pieć — piaju. Prykładam: Kuran pieje. 1 al. Nemaz (arabizm, malitvu) piejuć. 18 b 13. Ale nivodnaha razu nia strełasia ŭ Al kitabie „śpiavać", značycca, hetaha słova tady ŭ movie biełaruskaj nia było. Pašyranaja pieśnia biełaruskaja pačynajecca słovami „Čamu ž mnie nia pieć?" Poeta Niasłuchoŭski kaža: „Nia ja piaju, narod Božy daŭ mnie ŭ sercu ład pryhožy". I h. d., i h. d. Taksama ŭ słoŭnikach, Nsł.: pieć, zapieć, choraša piaješ. 542. Hsł. (vydany ŭ Vilni 1921 h.): piajać, piajańnie. Šsł.: Pieć, skakać — voś na heta jana maładziec! Piejma, dzievački, druhuju pieśniu!

Słova „piajulla" maje charaktarystyčnuju chormu biełaruskuju, takuju jak „tkalla", „pralla" (jo j „papraducha"). Zapisana „piajulla" ŭ Zojdzišnaj voł. Vialejskaha pav., ale, viedama, užyvajecca šmat šyrej. Pobač iź „piajulla" jo „piajucha" j „piajun" (mužčyna, što dobra piaješ). Adzin iź biełaruskich paetaŭ maje mianušku (pseŭdonim) „Piajun".

Historyčna možna śćvierdzić, što słovy „śpiavać", „śpiavak", „śpiavačka" — polonizmy, darma što ŭ niekatarych miascovaściach, u tym liku ŭ siale majho pachadžeńnia, jany ŭžyvajucca. Vidać heta taksama z taho, što ŭ miascovaściach, u katorych movie niama polonizmaŭ, niamašaka j hetych słovaŭ.

Podle. U liście Pituškavym hetaje słova abmylna napisana „podla" (ahulnaje praviła takoje, što nienaciśnienaje „e" pa miakkich suhukach u składoch pa nacisku na piśmie nie pierachodzie ŭ „a" (ale tolki na piśmie). Hetaje pryjmia vymaŭlajecca taksama i z naciskam na kancy (padle); hetkim jano strełasia, prykładam, u Al kitabie. Prykłady: Stavy, młyny podle važnaści pažytkaŭ (canujuć pry ŭviazańniu). Statut Lit. 1588 h. Nsł: Podle tvaje movy jon praŭ. 443. I ŭ chormie „podli" (z pryčyny ikańnia): Podli praŭdy kažu tabie. 443. U słoŭniku Bajkova-Niekraševiča jo „podle" i „pavodle". U Nasoviča „pavodle" niama. „Pavodle" paŭstała ŭ žargonie niekatarych biełaruskich inteligientaŭ skryžavańniam biełaruskaha „podle" z polskim „wedle" i zamienaju „e" pa „v" na „o". U katorych miascovaściach

niama polonizmaŭ, niama tam i „pavodle”. Taksama ŭ pamiatkach biełaruskaje movy: pakul u jich nia było polonizmaŭ, nia było j „pavodle”, źjavilisia polonizmy — źjaviłasia j „pavodle”; ale j dahetul hety biełaruska-polski symbioz nia vycisnuŭ biełaruskaha „podle”.

Skakun, skakucha. Taksama hetyja słovy treba razam razhladać iz spakmieńnikam „skoki” i dziejasłovam „skakać”. Pryvodžu prykłady: Stali dudki jihraci, jihraci, Stali dzieŭki skykaci, skykaci. Šlubski (Naš Kraj, Nr. 1/16. 1927, b. 23) (skykaci zamiest „skakaci” z pryčyny raspadabniajučaha akańnia abo, nakš, ykańnia ŭ miescu zapisu). Jak hrajuć, tak i skačuć. Rapanovič, 279. **Skakać** što — plasat’. Ksł., tancevat’. PNZ; Rastłsł.; Kosič 17; Ar; Hsł.; Horc. (Kot 203); Nsł. U frazach: Dzieŭki panavučalisia skakać valca. St. Jana duža lubie skakać. Pustynki Sian. (Ksł.). Vo dzie hulaka: nichto hetak nia ŭmieje skakać. St. Hrajcie, dudački, hołasna, skaččie, dzievački, choraša. Nsł. Dzieŭki pajšli skakać miacielicu. St. (Šsł. 162). Uziaŭšy chustačku, Venera Pajšła miacielicu skakać, Pryhoža, strojna pieraź mieru, Piarom nia možna apisać. Taras na Parnasie. **Paskakać** — potancevat’. Ar.; PNZ; Hsł.; Nsł.; Horc. (Kot 203).

Skoki — tancy. Hsł. Skakalnaja pieśnia. Trykaŭka Karačeŭsk. pav. Skaklivaja pieśnia. Kozina Pucivielsk. pav. — pieśnia, pad katoruju skačuć. **Skakun** — tancor. Hsł.; BNsł.; Mich; Ar. **Skakucha** — ženščina — mastierica plasat’, plasun’ja. Nsł., plasun’ja. Hsł., plasuńja, tancovščica. Mich.; Ar., plasuńja, balerina. BNsł. Jana ŭ nas pieršaja skakucha. Nsł. 580. **Tancor** — rasijski giermanizm, a podle tancor zroblena t a n c o r k a.

Umierci, umier, umirać. U movie biełaruskaj jo **umierci, umier, umierły, umirać** i **pamierci, pamier, pamierły, pamirać.** Prykłady z Al kitabu: umierci: 14 a 1, 30 a 7; mieŭ-by umierci 137 b 4; umirać 53 a 8; doždž umierłuju ziamlu ažyvić 13 b 17; umierłych Pan Boh ad mahilnaj muki abaronić 14 a 9; Biez imanu (arabizm, viery) umierłyja pojduć da piekła 39 b 7. U Al kitabie, jak i ŭ jinšych pamiatkach iź niezaležnaha haspadarstva biełaruskaha (Vial. Kn. Litoŭskaha), niama rusycyzmaŭ. Z Nsł.: umirać, umierci. 61; umirajučy. 658. Ź jinšych miascovaściaŭ: umierła. N. (Afanasjev, III, 1914, 104). Usiudych užyvajecca „paŭmirać”, a jano-ž paŭstała dadańniam pryrostka pa — z „umirać”.

Pamierci, pamirać taksama ŭsiudych užyvajecca ŭ Biełarusi. U Al kitabie i ŭ słoŭniku Nasovičavym jo taksama **pamierci, pamirać.**

Vyhladaje, što ŭ ciapierašnim časie **umierci, umirać** šmat radziej užyvajuć Biełarusy, čymsia **pamierci, pamirać**.

U movie rasijskaj jošć abodva razhladanyja dziejasłovy — **umieret', umirat'** i **pomieret' pomirat'**. U navukovych słoŭnikach rasijskich, adyli, pry słovach „pomieret' ", „pomirat' " zaznačana, što jany „prostonarodnyje", a heta moža značyć, što jany nierasijskija. Sprava ŭ tym, što ŭ hetych słoŭnikach słovami „prostonarodnyj", „ustariełyj", „obłastnoj", „razgovornyj" často abaznačajuć słovy nierasijskija, u balšyni biełaruskija iz zrusyfikavanych, a časami i ź niezrusyfikavanych, prastoraŭ biełaruskich; adznačajuć jich hetak tolki ŭ tym prypadku, kali jany łučyli ŭ tvory rasijskich piśmieńnikaŭ — ad Leskova da Tołstoha ŭłučna. Adznačajuć na toje, kab jich pierastali ŭžyvać.

Jak bačym, usie razhledžanyja słovy a) čysta biełaruskija; b) pašyranyja pa ŭsioj Biełarusi; c) za takija jich uvažali j šanavali daśledavańniki biełaruskaha słoŭnaha bahaćcia — aŭtary słoŭnikaŭ, padajučy jich u svajich słoŭnikach; d) užyvajucca mienavanyja słovy ŭ biełaruskaj litaratury.

Kali-b sp. Pituška kryšku parupiŭsia daviedacca pra toje, što hańbavanyja jim słovy jošć u movie biełaruskaj, i źviarnuŭ tolki ŭvahu, što, z vyniatkam „umierci", niama jich u movie rasijskaj i polskaj, katoryja ŭpłyvajuć na našu movu, dyk pryznaŭ by, što jany nie zaniesienyja zvonku, što jany čysta biełaruskija, i tady, dapuščaju, šanavaŭ by jich. Kali ž chto ŭvažaje svajo oryginalnaje, charaktarystyčnaje za błahoje, a dobraje tolki toje, što jošć i ŭ čužnikoŭ, dyk u jaho **kompleks nižšyni,** chvaroba, ad katoraj treba lačycca, chvaroba niebiaśpiečnaja; kali b u nas jana zapanavała, dyk my daviali b svaju movu, a ź joj i svoj narod da zhuby.

Skaračeńni. Afanasjev — Afanasjev: Narodnyje rusk. skazki.

Ar. — Siało Arlaniaty, Kraŭskoje voł. Ašmiansk. pav.

BNsł. — M. Bajkoŭ i S. Niekraševič: Biełaruska-rasijski słoŭnik, u Miensku 1926 h.

Hrc. — Horacki rajon.

Hsł. — M. Harecki: Nievialički biełaruska-maskoŭski słoŭnik, u Vilni 1921.

Kosič — M. Kosič: Litviny-Biełarusy Černigovs. gub. (Živaja starina, 1901, II-IV).

Kot. — Słovy ŭziaty ź pieśniaŭ Horackaha rajonu, nadrukavanych T. Katom u Pracach Navukovaha T-va vyvučeńnia Biełarusi pry Biełaruskaj Akademiji Sielavoje Haspadarki, u Horkach 1927 h.

Ksł. — Kaśpiarovič: Krajovy słoŭnik Viciebščyny.

N. — Navahradzki paviet.

Nsł. — Słoŭnik Nasovičaŭ.

PNZ. — Ant. Polevoj: O jazykie nasielenija Novozybkovs. u. Homielskoj gub., u Miensku 1926 h.

Rapanovič — Jaŭhien Rapanovič: Biełaruskija prykazki, prymaŭki j zahadki, u Miensku 1958 h.

Rastsł. — Słovy z movy Sievierščyny, źmieščanyja P. Rastarhujevam u jahonaj pracy „Sieviersko-biełorusskij govor".

St. — Siało Staryna Ihumiensk. pav. Słovy ŭziaty iz Słoŭnika Šaternikavaha.

Šsł. — M. Šaternik: Krajovy słoŭnik Červienščyny, u Miensku 1928.

ZSD. — M. Zarecki: Ściežki-darožki, roman.

Dz. — Dzisienski pav.

Prof. Dr. J. Stankievič

Vielmi pracaŭlivy, achviarny, biezynteresoŭny supracavień Prof. Dr. Jan Stankievič paprasiŭ pašukać na jahonaje miesca kaho jinšaha, bo musie zaniacca jinšymi rabotami. Ščyra dziakuju j žadaju płodnaj pracy. **Ks. Franciš Čarniaŭski**

Pierastajučy z vychadam hetaha (11-ha) numaru supracavać u Redakcy „Siaŭbita", ja ščyra dziakuju ŭsim, chto ŭ času maje supracy pryjaŭ „Siaŭbitu".

Dr. J. Stankievič (Braskar, Janučonak, Dziejny naziraňnik)

IZ ŽYĆCIA J DZIEJNAŚĆI BIEŁARUSKAJE EMIGRACYJI

Z a k l i k. Šmat Biełarusaŭ pamiatujuć ab pamierłych. Dajuć achviary, prosiačy adpravić śviatuju Imšu. Zvyčajna zvaračajucca da bližšych śviatyniaŭ. U vialikich parachvijach šmat zamoŭlenych. Imšaŭ piajanych na troch śviataroŭ staje na try hady. Kali prosiać adpravić cichuju, to blizu nikoli nie adpraŭlajuć u tych vialikich parachvijach, ale adsyłajuć u mienšyja parachviji, a navat zahranicu ŭ roznyja kraji. My majem svajich śviataroŭ, katoryja achvotna i chutčej adpraviać takija śv. Imšy. Dyk davajcie svajim, kab jich padtrymać.

6-ha śniežnia adbyŭsia ŭ Soŭt Ryveru Kulturna-Aśvietny Viečar Biełaruska-Amerykanskaha Źviazu. Čytań mieŭ Dr M. Ščors na temu „Praktyčnyja viedańni z medycyny".

Vydaviec-Redaktar: Ksiondz Franciš Čarniaŭski
Publisher-Editor: Rev. Francis Czerniawski

Printed by „LUNA", 77 St. Marks Pl., New York, N. Y.

(Praciah z 2-oj bačyny vokładki)

vać knižku možna z Redakcyji „Siaŭbita”. Płatu ŭ Zadzinočanych Haspadarstvach možna słać paštovymi značkami pa 4 j 15 centaŭ.

Pieršy sioletniaje vosieni Kulturna-Aśvietny Viečar Biełaruska-Amerykanskaha Źviazu adbyŭsia ŭ Niu Jorku 4-ha kajstryčnika. Čytań mieŭ Dr. J. Stankievič na temu „Z padarožža na amerykanskaje siało” (pad siałom razumiełasia ŭsio, što nia ŭ mieście). Miełasia naŭviecie siało ŭ stejcie Majne. Z čytani słuchačy daviedalisia, što ŭ hetym stejcie dobry klimat, bo ŭletku nočy nia horača, a ŭdzień nia horača ŭ ciani. Dobraja j tannaja tut ziamla: farmu ad 40-ku da 70 akraŭ možna kupić za płatu ad 2-ch da 4-ch tysiačaŭ dalaroŭ (praŭda iz zapuščanym budynkam). Asabliva karysna tut mieć farmy tym, što ŭžo na pensi. Taksama karysna tut kupić dom dla starych i na dziacinyja vakacyji. Jość tut da dziesiatka radzimaŭ biełaruskich, katoryja majuć farmy; ale hramadzkoha žyćcia biełaruskaha niama; praz heta nie parupilisia ani arhanizacyji biełaruskija, ani Biełarusy pryjaždžajučyja siudy na vakacyji. Na viečary, jak zvyčajna, była bahataja žyvaja hazeta.

Biełaruska-Amerykanski Źviaz i Niujorckaja Akruha Biełaruska-Amerykanckaha Zadzinočańnia parazumielisia mižsobku tak, što kažnaja z hetych arhanizacyjaŭ maje svoj Kulturna-Aśvietny Viečar raz na dva miesiacy, dy tak, što katoraha miesiaca maje adna ź jich, taho miesiaca nia maje druhaja. Adnyja j druhija majuć Kulturna-Aśvietnyja Viečary ŭ zali Biełaruskaha Hramadzkoha Centru, 401 Atlantyk Ave., u Bruklinie.

Hodni Schod Biełaruska-Amerykanskaha Źviazu adbyŭsia ŭ Niu Jorku 15-ha listapada. Na jim byŭ pieravybrany Prezydyjum Źviazu, da katoraha ŭvyjšli dahenuleśnija siabrovie Prezydyjumu i novy siabra P. Markoŭski, vybrana Revizyjnaja Komisia (sp. sp. Cupryk, Siankievič, Ihor Ščors) i pryniaty ściah važnych pastanovaŭ. Da jich, mižjinšaha, naleža ŭtvareńnie komisiji dziela reagavańnia na niepraŭdzivyja viedamki ab Biełarusach uv amerykanskim druku. Da komisiji ŭvyjšli Dr. Kipiel, inž. Bachar i inž. Jurka Stankievič. Pastanoŭlena taksama vydavać trymiesiačnik.

14-ha listapada adbyŭsia ŭ Niu Jorku Kulturna-Aśvietny Viečar Niujorckaje Akruhi Biełaruska-Amerykanskaha Zadzinočańnia. Čytań mieŭ Dr. J. Stankievič na temu „Rusyfikacyja Biełarusi ŭ dzieviatnancatym i pačatku 20-ha stahodździa. Čytań dała zyrki abraz rusyfikacyji ŭ hetaj žudasnaj pary historyji biełaruskaha narodu. Ahulnym zyčeńniam słuchačoŭ było, kab čytań była nadrukavana.

Achviary na „Siaŭbit”: Bern. Bovin 70 c., Dr. St. Hrynkievič 10 dal., F. Č. 100 dal.